

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р **СТЕФАН ПЕТРОВ КАРАСТОЯНОВ** върху научните трудове на гл. ас. д-р **Косьо Христов Стойчев**, участник в конкурс за „Доцент”, обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски” – научна област 4. природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.4. Науки за Земята „(Икономическа и социална география) – регионално развитие и локализационен анализ”, обявен в ДВ. бр. 59/03.08.2012 г.

Рецензията е изготвена съгласно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България / 2010 г., Правилника за прилагане на ЗРАСРБ /2010 г. и правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ - Изменен с решение на Академичния съвет на 13 юни 2012 г. За участие в конкурса документи са подадени само от един кандидат – гл. ас. д-р Косьо Христов Стойчев. Оценките в рецензията са направени по пунктове съгласно указанията на горепосочените документи.

I. Общо описание на представените материали

Кандидатът за доцент гл. ас. д-р Косьо Стойчев се представя със значителна научна продукция, включваща 20 научни публикации, от които 10 на български и 10 на английски. От тях 6 са публикувани в чужбина. Тези трудове включват анализи и изследвания от различни области на социално-икономическата география. От представените материали за рецензиране се предлагат тези, които не са по темата на дисертацията. Техният брой е 16 (от които 6 са публикувани в чужбина). От тях самостоятелни трудове са 13 (от които 4 в чужбина). Те могат да бъдат отнесени в няколко раздела:

1. Монографии и книги - 2
2. Научни статии - 6
3. Публикувани доклади - 8

До този момент кандидатът в конкурса е участвал в разработването на 20 (двадесет) научни и научно-приложни проекти, сред които се открояват редица важни национални и международни програми.

Представените трудове отговарят изцяло на тематиката на обявения конкурс и са отпечатани в книга „География” на ГСУ, WSEAS, HERODOT и научните издания на

всички университети, където кандидатът е публикувал. Сред тях са СУ, Стопанска академия Свищов, ВТУ, Университетът на Тарту, Университетът на Удине и др.

Представените за рецензиране публикации са в следните няколко основни направления:

- **икономическа и социална география;**
- **локализационен анализ;**
- **регионално развитие;**
- **регионална география и регионален анализ;**

През 2006 г. гл. ас. д-р Косьо Стойчев е участвал в програмата Еразъм – преподавателски обмен, по линия на която е изнесъл лекции в Географския институт на Университета в Кьолн. През учебната 2007г. е бил и хоноруван асистент в УНСС София, където е водил семинарни занятия по Геоикономика и Геодемография.

До този момент е бил научен ръководител на 10 успешно защитени магистърски тези за периода, в който работи в СУ „Св. Климент Охридски“.

II. Оценка на публикациите на гл. ас. д-р Косьо Стойчев

Монографии

Кандидатът в конкурса е автор на една самостоятелна монографии и автор на една глава от друг монографичен труд.

Монографията „Локализационни подходи за регионално развитие“ е съвременна книга, посветена на актуалната тема за локализацията на икономическите дейности и връзката с процеса на регионално развитие на територията. Публикацията е с обем от 328 страници, съдържаща богата литературна справка на използваните източници в тази научна област.

Книгата е структурирана в седем глави, засягащи няколко фундаментални научни въпроса. Първата глава е посветена на развитието на самата икономическа география в англо-американската географска школа и нейното значение за процеса на икономическо и регионално развитие. Главата съдържа оригинални съждения и представя една иновативна концепция за същността на самата дисциплина и връзката ѝ с приложното поле на регионалното развитие. Втората глава е посветена на Локализационни модели в опростена икономическа среда. Тук критично са разгледани и представени редица значими разработки на автори като Тюнен, Кристалер, Льош, Дънн и други. Направени са интересни интерпретации на тези модели и тяхната научна същност, обвързани са

удачно с множество примери, някои от които отнасящи се до географското пространство на България.

Третата глава разглежда локализацията в разнородна повърхнина. В логическата структура на книгата постепенно се добавят нови фактори и се премахват някои ограничения, служещи на моделната парадигма. В тази глава се разглеждат и интерпретират работите на Вебер, Айзърд, Смит, Дикен и др. Доказва се ролята на географския фактор за локализацията и се правят важни изводи относно същността на локализационния процес.

Четвъртата глава обръща внимание на въпроса за ролята на пространството за нивото на транспортни разходи и възникващата двупосочна взаимовръзка между тях. Изследвани и анализи на работите на Бунге, Льош, Вернер, Лойд, Дикен, Айзърд, Жанел и др. автори в тази област. Въпросът за транспортните разходи е интерпретиран от гледна точка на разстоянията, зоните, стоките, пазара и други фактори, които действат върху тази сложна материя. Главата е богато илюстрирана с множество фигури с коректни примери, касаещи транспортната система на Р. България.

Петата глава е посветена на пространственото разпределение на производствените разходи. Главата е изключително интересна и актуална. Тя фундаментално засяга процеса на локализация и третира въпросите за неговата ефективност. Задълбочена и оценена е ролята на факторите работната сила и трудови съюзи, капитал, технологични фактори и технологичните взаимодействия. Изложението е обвързано с анализ на вълните на Кондратиев, секторната теория и др. научни концепции, имащи силна научна стойност. В допълнение е направен анализ на самите разходи за достъп до факторите за производство, което е положителна страна на тази глава, чрез интерпретация на заместителната рамка на Айзърд.

Шестата глава е посветена на локализационните фактори – търсене, мащаб на производството и агломериране. Комбинацията от факторите говори за висока степен на научност и аналитичност на текста и предложените интерпретации. Наличието на глава с това съдържание говори, че това е една книга, ориентирана към разбирането на пазарната икономика, тоест, приложението на икономическата география в системата на пазарното стопанство. Подробно и коректно са разгледани редица важни въпроси, като разходни криви и пазарен потенциал, линейни и нелинейни производствени функции, икономии от мащаба, пазарното търсене и взаимовръзката с локализацията и др. Интерпретирани са изследванията на Айзърд, Мозес, Хотелинг, Стивънс, Грийнхът, Синклер и др. Главата съдържа важния дял за регионалното икономическо развитие и

кумулятивния растеж, ефекта на мултипликатора, като се позовава на интерпретация на трудовете на Мирдал, Хиршман, Леонтиев, Пред и др. Извършеният анализ е издържан на много високо научно ниво.

Последната, седма глава, може да се счита за частта с един от най-високите приноси от цялата монография. Тя представя основните модели на Новата икономическа география и локализацията. Това е първата по рода си систематизирана информация в български научен източник относно Новата икономическа география (НИГ) на такова професионално ниво. Кандидатът за доцент, гл. ас. д-р Косьо Стойчев, пише за НИГ моделите още през 2005г. в публикацията си „Сравнителен анализ между икономическите и географските концепции за развитие на пространството”, както и в дисертацията си, защитена през 2008г. Кандидатът, правдиво поставя тази част като последна, но тя може да се счита за едно от най-актуалните състояния на икономическата география, която е преживяла множество трансформации. Представени са редица поколения модели с различна научна основа. Анализирани са модели на градски и регионални системи, направен е опит за оценка на границите на тяхната достоверност, интерпретирани са въпросите за икономическия растеж и пазарния потенциал на НИГ моделите, местния пазар и други основни пазарни фактори.

Прави впечатление богатата илюстрация на труда, множеството фигури и допълнителен текст, които оформят цялостния много добър и съдържателен вид на рецензирана монография.

В монографията “Регионална и политическа география на Балканските страни” кандидатът е автор на последната шеста глава със заглавие „Специфика и особености на социално-икономическото развитие на Балканските страни”. Публикацията несъмнено има приносен характер, тъй като чрез много гъвкав и иновативен подход предлага на читателя разбираем научен дискурс на изложение относно спецификите и особеностите на социално-икономическото развитие на нашия регион. Предлаганият подход за анализ преплита по един добре доказан начин факторите за развитие, културната идентичност, теорията за време-пространството, историчността на събитията и др. Много добре авторът обвързва развитието на региона с известните К вълни (вълни на Кондратиев), като анализа е обвързан с ефективността на икономическите дейности, формите на производствена организация и технологии, където Балканите изостават съществено. Публикацията правдиво очертава някои глобални геоикономически предизвикателства, които стоят пред балканските страни. Направена е интересна връзка с глобалния геоикономически полюс Китай, като неговата

дейност правдиво е представена като предизвикателство за региона. В последната заключителна част, публикацията насочва вниманието си към ролята на инфраструктурата и градовете (централните места) на територията на Балканите. Засягат се въпросите за тяхната ефективност, конкурентност и взаимодопълняемост. Дадени са интересни интерпретации с примери от транспортни международни проекти на България с Румъния при Видин, България и Гърция, България и Македония и др.

Статии и студии

Гл. ас. д-р Косьо Стойчев е публикувал 6 статии, от които 5 на английски и 1 на български език. Основната тематика е:

- **регионален анализ и регионално развитие** – III. 4, 6;
- **приложни методи за анализ на регионалното развитие от типа „Разходи-ползи”** – III. 1, 2;
- **Секторни анализи в регионалното развитие** – III. 3, 5.

В тази група публикации кандидатът анализира съвременните постижения, приоритети и проблеми на регионалното развитие и регионалната политика на Европейския съюз и България. Придадена е водеща роля на значението на географските социално-икономически изследвания за развитието на регионалната политика у нас. Задълбочено и критично са анализирани редица предимства и недостатъци на системата на регионалното развитие у нас. Разкрити са общите и някои частни проблеми на районираната на България, визията за регионално развитие, методите и прилаганите инструменти в тази област.

Особено новаторски за географската общност у нас са публикациите, свързани с прилагането и теоретичното утвърждаване на методите „разходи-ползи” и „разходи-ефективност”, които могат да придадат практическа стойност на редица географски проекти и идеи за развитие, които до този момент не са намерили реализация поради слабата си свързаност с емпирични изчисления. Тези статии засягат два особено остри въпроса – за ефективността на инвестициите в проектите за околна среда, както и за ефективността на моста Видин-Калафат, като пример за транспортен проект с наднационално значение.

Секторните публикации от тази група засягат регионалното развитие на управлението на водите и водния сектор у нас, както и сектора на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ). Двете статии са балансирани между проблематиката на регионалното развитие на отделните региони и въпросите и проблемите произтичащи от

политиката на развитие в секторен план. Придадена е водеща роля на проблемите на регионалната ефективност от дейността на двата сектора, като направени коректни сравнения и обобщения за бъдещото им развитие и решаване на проблемите.

Публикации от научни форуми – научни доклади

Публикациите от научни форуми са 8, от които 3 са от международни, като 2 са на английски език. Три от публикациите са в съавторство. Те могат да се отнесат към следните направления:

- **регионален анализ и регионално развитие – IV. 2, 5, 6, 8;**
- **приложни методи за анализ на регионалното развитие от типа „обективизиран SWOT анализ” – III. 3;**
- **Секторни анализи в регионалното развитие – III. 1, 4, 7.**

Тази група научни публикации на кандидата е посветена на икономгеографски и икономически анализи на отделни сектори на националната икономика и нейните териториални проекции. Тематиката обхваща проблеми на регионалното развитие на селските райони и мерките на ПРСР, приложения на многокритериалното програмиране в регионалното развитие, приложение на метода на обективизиран SWOT анализ в регионалното развитие на конкретна област и икономически сектор, теоретични публикации по въпроси, засягащи същности проблеми на регионалното развитие и политика. Общият извод е, че научната продукция е богата както в тематичен, така и в съдържателен план. Можем да приемем, че кандидатът е утвърден автор и експерт в тази област, като много успешно интерпретира и анализира тази проблематика.

III. Научни и приложни проекти

Кандидатът е участвал в 20 проекта. От тях научни проекти - 10 (4 международни и 6 национални) и приложни проекти 10 (1 международен и 9 национални).

В тези проекти кандидатът за доцент успешно развива и прилага знанията си по икономическа география и регионално развитие, като осъществява необходимата връзка между академична кариера и практически умения. В тази връзка бихме могли да потвърдим убеждението си, че гл. ас. д-р Косъо Стойчев е утвърден експерт в областта на социално-икономическата география и регионалното развитие.

Други сведения

Към документите на кандидата е приложен списък с 3 работи, които не се рецензират, в т.ч. една интервю по въпросите на ПРСР, статия по въпросите на

районирането на страната и една научна презентация в областта на „Новата икономическа география”.

IV. Преподавателски, административни и други данни

- **Активно е участвал в разработването на учебния план на магистърска програма „Планиране и управление на териториалните системи”,** в която води две дисциплини. На ниво магистър кандидатът води лекции в четири магистърски програми на ГГФ при СУ. Областите, в които преподава са – Политики на ЕС в областта на устройството на територията и регионалното развитие, методите за развитие на селските райони, управление на проекти, методи за регионален анализ и др. В бакалавърските програми кандидатът е утвърден лектор по дисциплините - География на световното стопанство, Световно стопанство, География на производството и световното стопанство. Също така води семинарни занятия по устройство на територията и селищно планиране. За период от две учебни години кандидатът води семинарни занятия по „Устройство на територията и селищно планиране” в специалност „Публична администрация” на Философски факултет на СУ.

- **Участва в обществения живот** на ГГФ при СУ “Св. Климент Охридски” като през годините 2006, 2007 и 2008г. е член на организационния комитет на годишната конференция под надслов “Глобални промени”. Кандидатът има участия в телевизионни предавания по въпросите на развитието на енергетиката в България. Интервюта по въпросите на регионалното развитие на селските райони.

- **Списъкът със забелязани цитирания на трудове** на гл. ас. д-р Косьо Стойчев показва, че общият им брой е 5, като един от неговите трудове е индексирани в Бритиш лайбъри.

V. Научно теоретични и научно-приложни приноси

Приложената справка вярно отразява **приносите на кандидата.**

В допълнение можем да формулираме следните приноси:

1. Защитена е ролята на географските изследвания при програмирането на регионалното развитие.
2. В трудовете на гл. ас. д-р Косьо Стойчев е направен първия систематизиран опит в СУ „Св. Кл. Охридски” за представяне и анализиране на моделите на теоретичната рамка на „Новата икономическа география” и тяхната научна значимост, реализирано в три самостоятелни публикации издадени през 2005,

2008 и 2012г. Като най-значима сред тях е съдържащата се в основния му труд „Локализационни подходи за регионално развитие”.

3. По оригинален начин са анализирани и обобщени теоретичните модели за локализация на икономическите дейности, като предложените съждения и примери имат висока практико-приложна значимост за регионалното развитие в България.
4. Направен е успешен опит за прилагането на комплексни оценки, чрез нови за икономгеографските изследвания методи като „Динамичния анализ на движението на дяловете” и обективизирания SWOT анализ, като алтернатива на широко прилаганите у нас субективни методи за извършване на SWOT анализ.

VI. Лични впечатления за кандидата за „доцент” гл. ас. д-р Косьо Стойчев.

Кандидатът е член на катедра Регионална и политическа география от април 2007г. За този период той се утвърди като енергичен, коректен и деен член на катедрата, съдействащ с целия си авторитет и работа за утвърждаване на нейното място в система на ГГФ при СУ. Ползва се с добро име и уважение сред академичната колегия, а също така и сред студентите. Неговите лекции и семинарни занятия се радват на висока посещаемост, а на образователно ниво магистър, гл. ас. д-р Косьо Стойчев е много често избиран от студентите за научен ръководител.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на гореизложените положителни оценки, съобразени с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ /2010 г. и правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ - Изменен с решение на Академичния съвет на 13 юни 2012 г. считам, че единственият кандидат за доцент по научната специалност „4.4. Науки за Земята (икономическа и социална география) - Регионално развитие и локализационен анализ”, гл. ас. д-р Косьо Христов Стойчев напълно отговаря на всички условия и изисквания за удостояване с научното звание ДОЦЕНТ. Поради гореизложените факти в рецензията препоръчвам на уважаемите членове на научното жури ДА ГЛАСУВАТ ПОЛОЖИТЕЛНО.

26.11.2012 г.

Рецензент:.....

/проф. д-р Стефан Карастоянов/